Ceardlann Ranga: Uisce

Tagairtí don churaclam bunscoile:
1. Eolaíocht

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Dúile beo
Snáithaonad	Plandaí agus ainmhithe
Cuspóir	• na tosca a théann i gcionn ar fhás plandaí a imscrúdú *uisce, solas, cineálacha ithreach, teocht* • na plandaí agus na hainmhithe a mhaireann in i ngnáthóga agus in imshaoil áitiúla a bhreathnú, a aithint agus a scrúdú *sruthán áitiúil, abhainn nó lochan, lochán carriage, cladach*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Fuinneamh agus fórsaí
Snáithaonad	Fuaim
Cuspóir	• mar a thaistealaíonn fuaim trí ábhair a iniúchadh *aer, uisce agus solaid*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Fuinneamh agus fórsaí
Snáithaonad	Teas
Cuspóir	• turgnaimh a dhéanamh le raon d'ábhair lena bhunú gur féidir teas a thraschur i mbealaí

	éagsúla *trí uisce, mhiotail nó aer* • a thuiscint gur féidir fuinneamh teasa a thraschur *i solaid (conduchtadh), in uisce agus aer (comhiompar), ón ngrian (spré)*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Fuinneamh agus fórsaí
Snáithaonad	Fórsaí
Cuspóir	• na slite a d'fhéadfaí rudaí agus ábhair a bhogadh a aithint agus a iniúchadh *trí dhoirteadh agus trí chaidéalú* *trí leas a bhaint as leacht atá gafa (hiodrálaigh)* *trí fhuinneamh uisce reatha a chur chun leasa*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Ábhair
Snáithaonad	Airíonna agus tréithe ábhar
Cuspóir	• aithint gur féidir le hábhair a bheith soladach, leachtach nó gásach

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Ábhair
Snáithaonad	Ábhair agus athrú cló
Cuspóir	• tionchair théite agus fhuaraithe ar raon solad, leachtanna agus gáis a iniúchadh *athruithe sealadacha (m.sh. ó sholad go leacht go gás)* *an borradh a thagann faoi uisce le linn reo* *galú uisce le linn téite* • mar is féidir ábhair a athrú trí mheascadh a imscrúdú

	ag meascadh agus ag tuaslagadh ábhair in uisce, iniúchadh ar abhair nach meascann • tionchair solais, aeir agus uisce ar ábhair a imscrúdú *meath datha agus tréigean datha* *méirgiú iarainn agus cruach* *bealaí chun srian a chur le méirgiú a imscrúdú* *na hairíonna a bhíonn ag ábhair nuair a bhíonn siad fliuch agus tirim* • bealaí simplí a bhféadfaí ábhair a dheighilt óna chéile a imscrúdú *ligint don mhoirt socrú i searóg leachta* *uisce agus salann a dheighilt óna chéile trí ghalú* *feidhm a bhaint as criathair shimplí chun uisce agus ithir a roinnt (scagadh)*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Feasacht agus cúram imshaoil
Snáithaonad	Feasacht imshaoil
Cuspóir	• comhghaol eilimintí beo agus eilimintí neamh-bheo san imshaol áitiúil agus in imshaoil eile a aithint *écóchórais srutháin, portaigh, abhann…* • feasacht a fhorbairt ar thábhacht acmhainní inathnuaite agus neamh-inathnuaite an Domhain • leirthuiscint a fhorbairt ar an gcaoi a n-úsáidtear acmhainní an domhain *iascaireacht* *uisce a úsaid chun cumhacht a ghiniúint* *amhábhair á bpróiseáil sa déantúsaíocht* *an timpeallacht á húsáid le haghaidh fóillíochta* • léirthuiscint ar an ngá le caomhnú acmhainní a fhorbairt *laghdú a dhéanamh ar an méid uisce a úsáidtear*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Feasacht agus cúram imshaoil
Snáithaonad	Eolaíocht agus an t-imshaol
Cuspóir	• roinnt bealaí inar chur eolaíocht agus teicneolaíocht go dearfach le húsáid acmhainní an Domhain a iniúchadh *ionghlanadh uisce, meascadh ábhar chun ábhair nua a dhéanamh, leictreachas a ghiniúint* • gníomhaíochtaí daonna a bhfuil dea-thionchar nó droch-thionchar acu ar an imshaol áitiúil nó ar imshaoil níos farsainge a aithint agus a imscrúdú *a chuireann isteach ar cháilíocht aeir, uisce, ithreach*

Curaclam	Eolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Feasacht agus cúram imshaoil
Snáithaonad	Cúram imshaoil
Cuspóir	• roinnt bealaí a iniúchadh ina bhféadfaí an t-imshaol áitiúil a fheabhsú • saincheist in imshaol áitiúil, in imshaol náisiúnta, nó in imshaol domhanda a aithint agus a phlé • a thuiscint go bhfuil freagracht ar gach aon duine go pearsanta agus ar an bpobal trí chéile cúram a dhéanamh den imshaol

2. Geography

Curaclam	Tíreolaíocht

Lifetime Lab
Promoting Understanding, Building a Better Future

Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Imshaoil Nádúrtha
Snáithaonad	An t-imshaol nádúrtha áitiúil
Cuspóir	• na príomhghnéithe nádúrtha sa dúiche máguaird agus sa chontae a imscrúdú agus foghlaim mar gheall orthu *suíomh i gcomórtas le gnéithe eile* *próiséis fhisiceacha a mhúnlaigh nó a d'athraigh an ghné (m.sh. creimeadh de bharr uisce nó oighir)* • na naisc idir na gnéithe seo a bhreathnú agus buntuiscint orthu a shaothrú *pátrúin reatha agus draenála sa dúiche máguaird* • tionchar na ngnéithe seo ar phlandaí agus ar bheatha aimnmithe agus daoine a imscrúdú *an raon plandaí agus ainmhithe bailte, gníomhaíochtaí eacnamaíocha, iompar, cumarsáid* • éirí feasach ar na bealaí inar bhain daoine, ainmhithe agus plandaí sochar as na gnéithe seo nó inar athraigh siad iad *bailiú agus soláthar uisce, giniúint fuinnimh, mianadóireacht, baint móna, feirmeoireacht*

Curaclam	Tíreolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Imshaoil Nádúrtha
Snáithaonad	Talamh, aibhneacha agus farraigí mo chontae
Cuspóir	• éirí eolach ar ainmneacha agus suímh príomhghnéithe nádúrtha in Éirinn • roinnt eolais a chur ar an mbaint atá ag na gnéithe seo lena chéile agus le gnéithe den imshaol foirgnithe agus le gnéithe sainiúla ar leith in Éirinn *bailte móra a tógadh gar d'aibhneacha, calfoirt i mbánna,* *na ceangail idir srutháin áitiúil agus abhainn mhór*

Lifetime Lab
Promoting Understanding, Building a Better Future

Curaclam	Tíreolaíocht
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Imshaoil Nádúrtha
Snáithaonad	Gnéithe fisiceacha na hEorpa agus an domhain
Cuspóir	• foghlaim faoi líon *beag* de phríomhghnéithe nádúrtha an domhain • éirí eolach ar ainmneacha agus ar gharshuíomh líon *beag* de phríomhghnéithe fisiceacha domhanda

Curaclam	**Tíreolaíocht**
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Imshaoil Nádúrtha
Snáithaonad	Carraigeacha agus ithreacha
Cuspóir	• samplaí d'ithreacha ó ionaid dhifriúla sa dúiche máguaird a chur i gcomparáid *cómhabhair, dath, cumas coinneála uisce a chur I gcomparáid*

Curaclam	**Tíreolaíocht**
Leibhéal	Ranganna 5 & 6
Snáithe	Imshaoil Nádúrtha
Snáithaonad	Aimsir, aeráid agus aerbhrat
Cuspóir	• buntuiscint ar roinnt gnéithe atmasféaracha a fhorbairt *timthriall an uisce*